

räkning, så har man äfven insett fördelen af att öfverlåta dem åt enskilda bolag, så snart tillfälle dertill erbjudit sig. Hvem känner dessutom icke, att i hvarje lands historia förhållanden inträda, då statsegendom måste uppoffras – oberäknadt de många exempel, som visa, att sådant skett i följd af lättsinnig förvaltning. När då det stora kapital, hvars ränta skulle ersätta skatten på jorden, så småningom eller mera brådstörtadt försvunnit, måste naturligtvis statens utgifter genom ny beskattning betäckas, denna må då erhålla hvilket namn och hvilket form som helst; och att i ett jordbrukande land jordegaren deraf får vidkännas sin dryga andel, lider intet tvifvel. Oss synes det derföre icke öfverensstämmande hvarken med en klok statshushållnings grundsatser eller med sann omtanke för jordegarenas bästa och jordbrukets förkofran i fäderneslandet, att yrka på den fasta jordskattens upphäfvande. Den är i närvarande stund ett onus, för hvilket hvarje jordegare erhållit valuta genom afdrag å priset (köpeskillingen, eller arfvärdet) för den jord, han innehar.

Mot Förf:s bevisning kan ännu tilläggas. Jordskattens borttagande skulle väl öka jordens kapitalvärde. Sker det utan lösen, så har den närvarande jordegaren visserligen kronoräntans belopp såsom årlig skänk och kan dermed öka sitt driftkapital. Men för hans efterträdare genom köp, medarfvingars utlösen o. s. v. är äfven denna fördel försvunnen. Ty denne får betala ett i proportion högre pris för jorden, och sagde belopp representerar dåmera blott räntan på den ökade köpeskillingen. Skall åter den närvarande jordegaren, såsom Förf. föreslår, lösa kronoräntan genom dess kapitalisering, så graveras hans jord fortfarande af ränta på detta kapital – med andra ord, han träder genast i samma förhållande, som en köpare, i händelse jordskatten enkelt skulle efterskänkas. Hans drifkapital vinner alltså genom operationen ingen tillväxt. Han tillöser sig blott den andel af jorden, som utgör kapitalet för kronoräntan, d. ä. betalar ett tillskott, till hvad han förut betalt för jorden; och den årliga kronoräntan, han har i behåll, utgör räntan på denna köpeskillig. Förf:s förslag haltar, såsom häraf synes, på alla sidor.

Härmed vilja vi icke hafva sagt, att icke jorden i landet mångenstädes är hårdt betungad. Ett förslag till jemmare fördelning af grundskatten, till jordens befriande från afgifterna till en del »kaptagare» och från *onera publica*, skjuts, landsvägabyggnad m. m. skulle, tro vi, funnit mera uppmärksamhet, än Förf:s förslag till kronoräntans aflösande, som hvar och en måste anse blott för ett fantasistykke. Det förtjenstfulla i Förf:s uppsats i öfrigt torde hvarje läsare utan vår erinran derom uppskatta.

J. V. S.

19 HERR PROFESSOR NYBLÆI YTTRANDE OM FINLAND.

Litteraturblad n:o 6, juni 1857

50 Professor Nyblæus har låtit i Svenska Tidningen införa ett yttrande om sina erfarenheter under Herr Professorns besök i detta land, hufvudsakligen syftande att vederlägga några i de Svenska bladen upptagna sanningslösa berättelser angående tilldragelserna under Professorns och de Svenska gästernas från Upsala vistelse i Helsingfors vid senaste promotionshögtidigheter.

Det är verkligen kärt, att se några rättelser af de mångfaldiga osanna uppgifter från Finland, som i Sverige cirkulera. Dessa uppgifter och bedömanden hinna sällan hit, och de röra sig äfven vanligen på ett gebit, som här icke offentligen kan komma till tals. Men hvad man i den vägen stundom sett, öfverträffar verkligen all föreställning. Äfven under titeln korrespondenser från Finland iflyta dikter af gröfsta slag. Och det är helt naturligt, att de i Sverige skola finna troende läsare, då någon vederläggning aldrig blir synlig. Det vore förgäfvat, att försöka den i hemlighetsfulla och anonyma skrifter – om någon ville underkasta sig den tacklösa mödan; och ett öppet uppträdande kan icke ega rum. För första gången har det nu händt, att en Svensk kunnat såsom ögonvittne tillbakavisa några lika enfaldiga som grundlösa förmäländen om tilldragelser härstädes; och tyvärr torde det länge dröja, förrän något dylikt nästa gång inträffar. 10

Hvad i Sverige sker i tryck och offentligen, det sker af anförda orsaker här i landet icke sällan i det muntliga meddelandet, att nemligen sanningslösa berättelser gå och gälla för sanning. Det omtalade besöket gaf till sådane rik anledning.

Så lär der öfver hela landet gälla som ett faktum, att vid afskedsfesten för de Svenska gästerna professor C. skulle uppträdt med ett för dessa så välkomna och varmt mottagna gäster förnärmande tal – hvilket åter skulle föranledt D:r N., att i ett annat tal tillbakavisa professorns utfall. Sakförhållandet är naturligtvis nära nog det omvända: nemligen att D:r N., den sista i raden af flera yngre skålproponerare vid tillfället, yttrade sig i ordalag, hvilka från att vara endast uttryck för en helt vanlig bramarbaserande liberalism genom det tillfälle, vid hvilket de talades, och de fremmande, till hvilka de adresserades, blefvo nedsättande för eget land. Talaren glömde, att den liberalism, som liknar den »dåliga fogelns», med skäl anses vara af dåligt slag. Det var då verkligen påkalladt, såsom det af flera närvarande påkallades, att professor C. uppträdde, för att inför de fremmande gästerna bevisa, att dock i detta land finnas män, hvilka anse det ega någonting värdt att aktas och älskas och böra bevisa någon tillit till sig sjelft, för att göra sig förtjent af andras aktning. Att hvad han dervid yttrade om Svenska karne och till de Svenska gästerna, var lika tillgifvenhetsfullt som manligt och värdigt – detta är sanningen; och att det skedde på ett sätt, som lät dem för första gången under sitt besök härstädes höra en talare tala, behöfver icke försäkras. Att han uppmanade dem att blifva vittnen för tänkesättet och tillståndet i Finland, i händelse det i Sverige skulle hågkommas med grundlösa tillmälen, denna uppmaning måste de anse för helt naturlig, och de glada känslor, med hvilka de mottogo C:s tal, försummade de icke att betyga; såsom äfven icke blott professor Nyblæus utan också de öfriga besökande redan följt uppmaningen, genom att offentligen vederlägga osanna berättelser om Finland. Då äfven den förvända traditionen, om hvad vid afskedsfesten tilldrog sig, lär sökt sig en väg till de Svenska bladens spalter, vore det önskligt, att de också i denna punkt ville visa osanningen tillbaka – om hvilken man dock med blygsel måste antaga, att den är äkta inhemskt fabrikat. 20 30 40

Professor Nyblæus lägger mesta vikt på, att han i Finland funnit tillgifvenhet för Sverige och Svenska karne. Detta är från hans ståndpunkt ganska naturligt, ehuru förhållandet icke just förtjenar anses för någon ny upptäckt. Han talar äfven eljest välvilligt om land och folk; men sagde tillgifvenhet blir dock hos honom folkets hufvuddygd. Denna åsigt synes icke heller prof. C:s tal hafva rubbat; ty någon kärlek till sig 50

sjelft har Hr Nyblæus icke kunnat upptäcka hos Finska folket. Han anser det aldrig kunna komma att älska Finska namnet, nationaliteten och språket så, att det skulle tänka på en egen nationel kultur och litteratur och gifva sitt eget språk företräde framför Svenskan. Man skall här i Finland hafva försäkrat honom härom. Såsom hos Svenskar vanligt är, förklarar han Finska folket vara för litet och obetydligt, för att kunna tänka på ett sådant sjelfbevarande. Och hans åsigt af saken låter förmoda, att han i liket med sina landsmän skulle anse sträfvandet dertill bevisa fientliga tänkesätt mot Sverige. Denna nationalsvaghet i de kära Svenskarnes omdöme om Finland måste man nu engång hafva fördragsamhet med; och vi skulle tro, att den äfven mot Hr Nyblæus blifvit öfivad af hans sagesmän – och än mer af dem, som icke motsagt dessa. Också vi vilja icke drifva motsägelsen längre, än till bekännelsen, att Finska folket anser sig på sätt och vis berättigadt att hoppas på en framtid – d. ä. berättigadt att lefva.

J. V. S.

20 20 UNIVERSITETET OCH HUFVUDSTADEN. *Litteraturblad n:o 7, juli 1857*

Andra artikeln.

De några ord, i detta blads Mars-häfte yttrades om förhållandet mellan universitet och hufvudstad, hafva, utan all förskyllan indragits i en i de Svenska bladen förd polemik. Det sätt, på hvilket detta skett, skulle göra saken för oss fullkomligt ligkiltig, om vi icke önskade, att våra yrkanden i frågan måtte röna någon uppmärksamhet i eget land och derföre funne oss skyldige att tillbakavisa anföranden, som syfta att förringa deras betydelse och bevisande kraft.

Vi afse härvid en insänd artikel i Svenska Tidningen, som, då bladet eger en betydlig krets af läsare äfven i Finland, kunde öfva något inflytande på allmänna opinionen härstädes. Den är undertecknad af ett bland dessa många anonyma x, som i sin gömma ingenting vedervåga med sina anföranden, sätt, ton och beskaffenhet må vara huru skrala som helst; ty der finnes i dessa utgjutelser ingen man bakom ordet.

När vi vid uppräknandet af några hufvudstäder, som ännu sakna universitet, nämnde Stockholm, erinrade vi, att röster i Sverige redan länge höjt sig för universitetets i Upsala flyttning till hufvudstaden. Det kunde vara orätt, att vi tillika yttrade vår öfvertygelse, att denna flyttning förr eller senare skall komma att ske. Det hade varit bättre, om vi uttryckt endast öfvertygelsen, att Stockholm väl förr eller senare skall få ett universitet, ehuru föga någon lärer tro på universitetets i Upsala fortfarande, sedan sådant skett. Yttrandet är ligkiltigt; men vi hade gerna undvikit äfven skenet, att vilja blanda oss i en strid som för oss är fremmande. Vi lemna den också nu helt och hållet å sida, betraktande endast frågan i dess allmänhet, frågan nemligen, om ett lands hufvudstad bör ega ett universitet eller icke, och å andra sidan om det är fördelaktigare, att ett universitet placeras i en hufvudstad eller i en landsortsstad.

Ty endast härom hafva vi talat, icke om fördelen af landsortsuniversiteters öfverflyttande till hufvudstäder. Vi hafva anført exempel på, att sådana flyttningar skett, men icke prisat dem såsom något i och för sig